

Hymn do Diany - translatorium

- [Hymn do Diany - translatorium](#)

Hymn do Diany - translatorium

Marcantonio Franceschini, „Narodziny Apollina i Diany”, 1692-1709, Liechtenstein Museum, Wiedeń, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Franceschini_-_Diana_e_Apollo_-_Wien.jpg), domena publiczna

Ważne daty

Około 87 r. p.n.e. – Data urodzin rzymskiego poety Gajusza Waleriusza Katullusa

Pomiędzy 58 a 57 r. p.n.e. – Data śmierci Gajusza Waleriusza Katullusa

Scenariusz lekcji dla nauczyciela

Źródło: online-skills, licencja: CC0.

I. W zakresie kompetencji językowych. Uczeń:

2. zna i rozpoznaje następujące zjawiska składniowe z zakresu gramatyki języka łacińskiego:

a) szyk zdania łacińskiego.

4. identyfikuje, z wykorzystaniem posiadanej wiedzy na temat gramatyki łacińskiej, formy podstawowe słów występujących w tłumaczonym tekście;

7. zna zasady tworzenia spójnego i zgodnego z polską normą językową przekładu z języka łacińskiego na język polski.

II. W zakresie kompetencji kulturowych. Uczeń:

1. posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu mitologii greckiej i rzymskiej:

2) mity o bogach olimpijskich i pozostałych bóstwach panteonu greckiego;

Nauczysz się

konstruować ze słuchu prostą wypowiedź w języku łacińskim osadzoną w kontekście sugestywnym (zrozumiałym) dla ucznia;

tworzyć w języku łacińskim prostą wypowiedź na zadany temat;

wykorzystywać wiedzę o antyku oraz zdobyte dotychczas umiejętności językowe do rozumienia tekstu łacińskiego;

Poezja metrycznadefiniować pojęcia: **poezja metryczna**, **neoterycy**, **afereza**, **elizja**.

Przedstawienie bogini Diany

Rzymianie czcili wielu bogów. Wznieśli nawet świątynię dedykowaną wszystkim bogom – *Pantheon*. Byli także bardzo zabobonni. Czcili wiele przedmiotów „na wszelki wypadek”, gdyby podlegały władzy lub stanowiły siedzibę jakiegoś nieznanego bóstwa.

Giovanni Paolo Panini, „Wejście do panteonu”, 1734 r., National Gallery of Art., Londyn, Anglia, wikimedia.org, domena publiczna

Dziś zapoznasz się z *Hymnem do Diany* autorstwa [Gajusza Waleriusza Katullusa](#). Struktura utworu wiele mówi o rzymskiej pobożności i obrzędowości. Utwór rozpoczyna się wezwaniem do uczczenia Diany, kolejne strofy przedstawiają jej pochodzenie, elementy świata i dziedziny życia, za które była odpowiedzialna. Hymn kończy prośba o to, by Diana obdarzała Rzymian swymi łaskami i wspierała ich tak, jak czyniła to do tej pory. Charakterystyczne dla Rzymskiej obrzędowości jest wymienianie wielu przydomków bóstwa (którego echem w chrześcijaństwie są litanie) - Rzymianie w obawie przed tym, by nie pominąć jakiegokolwiek przydomku i nie urazić tym boga, starali się wymieniać wszystkie przydomki danego bóstwa, jakie znali. By zabezpieczyć się przed ewentualnym pominięciem któregoś z nich, często do swych modlitw wplatali formułę: *lub jakimkolwiek lubisz być zwany/zwana imieniem*. W *Hymnie do Diany* funkcję takiej formuły pełni zdanie: *sīs quōcumque tibi placet*. – *bądź tam, gdzie tylko zechcesz*.

Diana była utożsamiana z grecką Artemidą, czczoną m.in. jako bogini lasów i płodności. Często przedstawiano ją jako myśliwą z łukiem w ręku i złowioną zwierzyną lub jako kobietę z wieloma piersiami – takie wyobrażenie Artemidy (Diany) jest znane pod nazwą Artemidy z Efezu.

„Rzymska kopia greckiego posągu Artemidy z Efezu”, II wiek p.n.e., Muzea Kapitołińskie, Rzym, Włochy, wikimedia.org, domena publiczna

Szczególnym miejscem kultu Artemidy (Diany) była grecka wyspa Delos, gdzie według mitu, Latona, znienawidzona i ścigana przez Herę (Junonę) za swój romans z Zeusem (Jowiszem) znalazła schronienie i urodziła Dianę.

Marcantonio Franceschini, „Narodziny Apollina i Diany”, 1692-1709, Liechtenstein Museum, Wiedeń, wikimedia.org, domena publiczna

Film dostępny na portalu epodreczniki.pl

Film animowany Translatorium. Film składa się z dwóch części. Pierwsza część ukazuje pochodzenie Diany (tj. z romansu Jowisza z Latoną) i moment jej przyjścia na świat. Druga przedstawia części świata i dziedziny życia podporządkowane Dianie. Na ekranie widać mężczyznę z długimi rozwianymi włosami, w lewej ręce trzyma żółty piorun. Na ramiona zarzuconą ma błękitną, długą pelerynę. Patrzy na stojącą przed nim kobietę o ciemnych upiętych w kok włosach. Ubrana jest w błękitną długą suknię. Następnie pojawiają się kolejne sceny romansu. W trakcie animacji lektor czyta następujące informacje: A: Ecce Iuppiter, deus Rōmānus. Iuppiter (Graecē Zeus) est rex omnium deōrum. B: Eius uxor est Iūnō (Graecē Hera). C: Quamquam Iuppiter Iūnōnem uxōrem habet, multās aliās fēminās et deās amat. D: Ūna ex iīs deābus, quās Iuppiter amat, est Lātōna. E: Lātōna cum Iove grāvīda est. F: Iūnō expellit eam ē sēdibus deōrum. G: Lātōna fugit in insulam, cuius nōmen est Dēlos, H: et ibi prope olīvam liberōs parit: I: Apollinem et Diānam. A: Diāna est filia Iovis et Lātōnae, B: eius frāter est Apollō. C: Quārum rērum dea est Diāna? D: Diāna est dea: E: montium, F: silvārum, G: saltuum, H: amnium, I: lūnae J: et frūgum. K: Diānam invocant fēminae puerperae, id est fēminae, quae liberōs pariunt. L: Diāna implet casulās agricolārum bonīs frūgibus usque tectum

A: Ecce Iuppiter, deus Rōmānus. Iuppiter (Graecē Zeus) est rex omnium deōrum.
B: Eius uxor est Iūnō (Graecē Hera).
C: Quamquam Iuppiter Iūnōnem uxōrem habet, multās aliās fēminās et deās amat.
D: Ūna ex iīs deābus, quās Iuppiter amat, est Lātōna.
E: Lātōna cum Iove grāvīda est.
F: Iūnō expellit eam ē sēdibus deōrum.
G: Lātōna fugit in insulam, cuius nōmen est Dēlos,
H: et ibi prope olīvam liberōs parit:
I: Apollinem et Diānam.

A: Diana jest córką Jowisza i Latony.

B: Jej bratem jest Apollon.

C: Czego boginią jest Diana?

D: Diana jest boginią:

E: gór,

F: lasów,

G: dolin,

H: strumieni,

I: księżycy,

J: i zbiorów.

K: Dianę wzywają kobiety w połogu, to znaczy kobiety, które rodzą dzieci.

L: Diana wypełnia chaty rolników aż po dach dobrymi zbiorami.

A: Diāna est filia Iovis et Lātōnae,

B: eius frāter est Apollō.

C: Quārum rērum dea est Diāna?

D: Diāna est dea:

E: montium,

F: silvārum,

G: saltuum,

H: amnium,

I: lūnae

J: et frūgum.

K: Diānam invocant fēminae puerperae, id est fēminae, quae liberōs pariunt.

L: Diāna implet casulās agricolārum bonīs frūgibus usque tectum.

A: Diana jest córką Jowisza i Latony.

B: Jej bratem jest Apollon.

C: Czego boginią jest Diana?

D: Diana jest boginią:

E: gór,

F: lasów,

G: dolin,

H: strumieni,

I: księżycy,

J: i zbiorów.

K: Dianę wzywają kobiety w połogu, to znaczy kobiety, które rodzą dzieci.

L: Diana wypełnia chaty rolników aż po dach dobrymi zbiorami.

[Źródło:](#)

Hymnus Diānae

Kliknij tutaj, aby wysłuchać utwór muzyczny.

Tyrtarion - *Hymnus Dianae* (Catulli Carmen XXXIV.)

Zasób interaktywny dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D1DhuRC3G>

Źródło: <https://www.youtube.com/watch?v=T4oJPdmxNH4>, licencja: CC0.

Hymnus Dianae

Catullus, 34

*Dianae sumus in fide
puellae et pueri integri:
Diānam pueri integri
puellaeque canāmus.*

*Ō Lātōnia, māximī
magna prōgeniēs Iovis,
quam māter prope Dēliam
dēpōsivit olivam,*

*montium domina ut forēs
silvārumque virentium
saltuumque reconditōrum
amniūque sonantum:*

*Tū Lūcīna dolentibus
lūnō dicta puerperīs,
tū potēns Trivia et nothō es
dicta lūmine Lūna.*

*Tū cursū, dea, mēnstruō
mētiēns iter annuum,
rūstica agricolae bonīs
tēcta frūgibus explēs.*

*Sīs quōcumque tibi placet
sāncta nōmine, Rōmulīque
antīquē ut solita es, bonā
sōspitēs ope gentem.*

Źródło:

Zadania

Ćwiczenie 1

Zapoznaj się z tekstem i oceń, czy poniższe informacje zgadzają się z jego treścią czy nie.
Przeciągnij zdania prawdziwe w pole VERUM, zdania fałszywe w pole FALSUM.

VERUM

FALSUM

Diāna est dea frūgum.

Diāna est dea marium et
flūminum.

Fēminae puerperae lūnōnem
Lūcīnam invocant.

Diāna est filia Iovis et Lātōnae.

Apollō est filius Diānae.

Lātōna ā lūnōne expulsa est.

Iuppiter Lātōnam amābat.

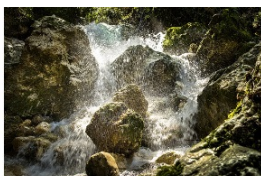
Ćwiczenie 2

Quid est in imāgine? lunge imāginēs et dēfinītiōnes. Połącz zdania lub wyrazy z ich znaczeniem przedstawionym na obrazku.

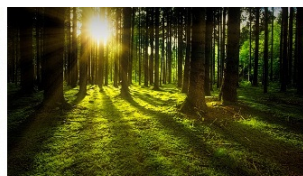
trivium, amnis, fēmina puerpera, saltus, lūna, montēs, silva

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 3

Zapoznaj się z tekstem i oceń, czy poniższe informacje zgadzają się z jego treścią czy nie. Zaznacz zdania prawdziwe.

- ☐ Diana jako księżyc odmierza bieg lat swym comiesięcznym kursem po niebie.
- ☐ Diana jest córką Junony porzuconą przez nią pod drzewkiem oliwnym na wyspie Delos.
- ☐ Rodzące kobiety przeklinają Dianę (pod imieniem Junony Lucyńskiej) obwiniając ją za bóle porodowe.
- ☐ Diana jest boginią gór, zieleniących się lasów, ukrytych leśnych pastwisk i jarów oraz szumiących strumieni.
- ☐ Diana wypełnia chaty rolników dobrymi plonami aż po dach.
- ☐ Chłopcy i dziewczęta całkowicie oddani w wierze Dianie śpiewają hymn na jej cześć.
- ☐ Diana wspiera lud rzymski od zarania dziejów.

Ćwiczenie 4

Lege textum et respondē rogāta:

Po zapoznaniu się z tekstem lub prezentacją odpowiedz na pytanie:

Ubī Lātōna Diānam pōsuit, postquam eam pepercit?

- ☐ in montibus
- ☐ prope silvam
- ☐ prope Dēliam olīvam

Ćwiczenie 5

Lege textum et respondē rogāta:

Po zapoznaniu się z tekstem lub prezentacją odpowiedz na pytanie:

Iuppiter est:

☐ Apollinis pater

☐ Apollinis filius

☐ Apollinis frāter

Ćwiczenie 6

Lege textum et respondē rogāta:

Po zapoznaniu się z tekstem lub prezentacją odpowiedz na pytanie:

Iūnō est:

☐ Uxor Iovis

☐ māter Apollinis

☐ Dea Graeca

Ćwiczenie 7

Lege textum et respondē rogāta:

Po zapoznaniu się z tekstem lub prezentacją odpowiedz na pytanie:

Diāna Graecē est:

☐ Hēra

☐ Arthēmis

☐ Aphrodiīte

Słowniki

Słownik pojęć

Afereza

zjawisko fonetyczne polegające na pomijaniu samogłoski e w nagłosie form czasownika esse, gdy występuje on po wyrazie zakończonym na samogłoskę lub – um, np.: illa est – ill'est, quantum est – quantum'st.

Elizja

zjawisko fonetyczne w poezji łacińskiej polegające na pomijaniu w wymowie końcowych samogłosek wyrazów (także końcówek -um, -am, -em), gdy kolejny wyraz rozpoczyna się od samogłoski (lub h), np. ill(a) oculis.

Gajusz Waleriusz Katullus (Gaius Valerius Catullus)

rzymski poeta żyjący w I wieku przed Chrystusem. Należał do neoteryków (zobacz niżej). Do naszych czasów zachował się zbiór jego wierszy składający się ze 116 utworów.

Glikonej (strofa glikonejska)

starożytna miara metryczna (strophā Glyconia) stosowana m.in. przez Katullusa. [Schemat metryczny](#)

Neoterycy

tzw. poetae novi, grupa poetów, do których zaliczany był Gajusz Waleriusz Katullus (Gaius Valerius Catullus), działających w Rzymie w połowie I wieku przed Chrystusem. Poeci ci zrywali z wcześniejszą rzymską tradycją literacką polegającą na pisaniu długich eposów historycznych (wychwalających czyny wielkich bohaterów). Wzorowali się na poezji hellenistycznej, tworzyli zbiory krótkich wierszy.

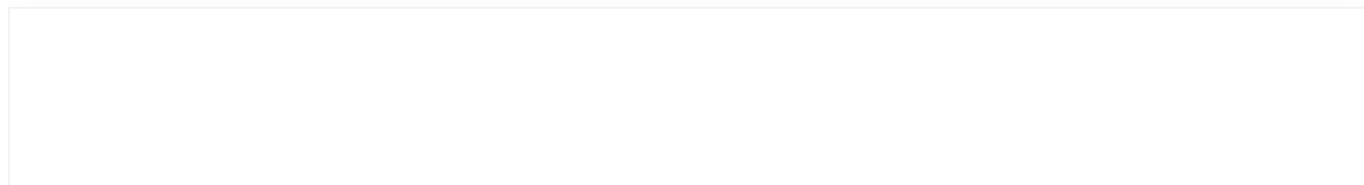
Poezja metryczna

poezja opierająca się na rytmie, uzyskiwanym dzięki odpowiedniemu ułożeniu sylab długich i krótkich w wersie tak. Istniało wiele wzorów (schematów) metrycznych.

Słownik łacińsko-polski

Źródło: online-skills, licencja: CC0.

Galeria dzieł sztuki

Giovanni Paolo Panini, „Wejście do panteonu”, 1734 r., National Gallery of Art., Londyn, Anglia, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Panini_-_The_Entrance_to_the_Pantheon.jpg), domena publiczna

Bibliografia

O. Jurewicz, L. Winniczuk, J. Żuławska, Język łaciński, *Podręcznik dla lektorów szkół wyższych*, Warszawa 2006.

L. Miraglia, *Fabulae Syrae*, Focus Publishing/R Pullins & Colorado, 2011.

J. Wikarjak, *Gramatyka opisowa języka łacińskiego*, Warszawa 2013.

H. Ørberg, *Lingua Latina per se illustrata. Pars I: Familia Romana*, Grenaa 2003.